

forskjellige Foranstaltninger, som ere trufne, og lære dem nøiere at kende, og saa ville vi see, hvor stor Billighed der ligger deri, og hvorvidt — thi det kommer jeg tilbage paa — den ærede Minister har oplydt Forordningen af 1769; thi her er aldeles ikke Spørgsmaal om, hvorvidt en Regeringsmand vil gjøre det eller det; men her er en Lov, hvorefter enhver Regeringsmand, som kan handle saaledes, skal handle.

Nu skal jeg tage mig den Frihed at oplæse Forordningen; men førend jeg gjør det, skal jeg gjøre opmærksom paa, at den hele Betragtningssmaaede om de offentlige og kommunale Stiftelser egentlig ikke har Noget at betyde i dette Tilfælde, hvor der ligeoverfor disse kommunale Stiftelser staaer en stor Statsstiftelse, som er Fæstevæsenet, med Hensyn til hvilket Hs. kongelige Majestæt i 1769 har udtalt sig paa en positiv Maade om, hvorledes det skal behandles. Her staae to forskjelligartede Stiftelser ligeoverfor hinanden, en Statsstiftelse, Fæstevæsenet, Borgerne, Bønderne i Landet, som Staten allerede dengang har sagt, skulde behandles paa en velgjørende Maade, og saa en communal Stiftelse, som i værste Tilfælde kaster Byrden for det, den skal præstere, over paa Totaliteten af Communerne; der staaer altsaa Stiftelse imod Stiftelse, og en overordentlig stor og vigtig Stiftelse, hele Fæstevæsenet, som er opslidt, brøstfalden og skadelig for hele Staten, ligeoverfor en i Forhold til dette dog ikke meget stor Sag. Jeg vil endnu gjøre een Bemærkning. Er den ærede Minister sikker paa, at dette Hospital, saalænge det har bestaaet, aldeles ikke hos Statskassen har søgt eller faaet Understøttelse for at opfylde de Formaal, det har? Lad os forudsætte, at det i Nødens Tid har faaet Hjælp, og det ikke ringe Hjælp, for at bæres igjennem, troer den ærede Minister da ikke, at dette ogsaa er Noget, som det er værd at tage Hensyn til?

Jeg skal nu tage mig den Frihed at forelæse Forordningen af 13de Mai 1769, og alere den Titlen er ganske betegnende, thi den viser, hvilket Hensyn der her skal stilles i Forgrunden, og hvilke underordnede Forhold der skulle ordnes og ryddes af Veien, for at dette

Hensyn kan træde frem. Titelen er nemlig: „Forordning om Selveierbønder i Danmark og de dem allernaadigst forundte Fordele“. Naar der i en Lov med dette Hoved og denne Titel indkommer en Bestemmelse som den, jeg nu skal oplæse af § 7, saa vil den ærede Minister neppe kunne negte, at Forudsætningen hos Regeringen har været, at den havde lydige Tjenere, der skaffede det, de havde Magt over, til at blive Selveiendom, thi ellers vilde jo Titelen være i den besynderligste Modsetning til de efterfølgende Paragrapher; men naar man lægger Mærke til Titelens sande Betydning, vil man ogsaa rigtig kunne forstaae Paragrapherne. Hvad staaer der nu i Paragrapherne? Jeg maa bemærke, at Ministeren har sagt, at Hospitaller og Stiftelser af den Art ikke ville kunne komme i Betragtning, og jeg vil derfor bede Dem om at høre efter hvert Ord. § 7 lyder saaledes: „De, som Inspectionen og Directionen“ — Inspectionen det er Regeringen, Directionen det er dem, der have den egentlige Styrelse — „er ansfortroet over de publike Godser, saasom“ — her følger Forklaringen af, hvad der er publike Godser — „Universitetets, Communitetets, Kirkers, Skolers, Hospitalers“ — her ere Hospitaller netop nævnte — „og andre til publike Stiftelser eller Embeder“ — Embeder er noget endnu mere privat, og dog skal der ogsaa føres Tilsyn med det derunder henlagte Gods; ved Embeder forholder jeg iøvrigt, at der er meent Protectoratet over Herlufsholms Skole — „henlagte Godser, have at see derhen, i Særdeleshed, hvor der ikke er nogen Hoved- eller Sæde-Gaard“ — i det foreliggende Tilfælde er der ingen Hoved- eller Sædegaard — „som Bønderne gjøre Hoverie til“ — Forordningen gaaer altsaa ud fra den Forudsætning, at Hoveri havde Betydning for Landvæsenet, men det er nu forbudt — „at de paa slige Godser værende Fæstebønder kan erholde Eiendoms-Ret over deres nu i Fæste havende Gaarde, og det paa saadanne Billaar, som Bonden kan være kjent med og holden ved“ — han skal blive en holden Mand ved Afgjørelsen — „og Stiftelsen hverken nu eller i Fremtiden tabe eller hazarderede noget“ — men naar en Stiftelse faaer udbetalt en saa stor Deel af Gaardens Capitalværdi som